

POHJOIS-KARJALAN YHDISTYSOHJELMA 2026-2029

LUONNOS

Sisällysluettelo

1. Johdanto - Yhdistystoiminta Pohjois-Karjalassa	3
2. Visio – Pohjois-Karjalan yhdistystoiminta 2030.....	5
3. Yhdistystoiminnan toimintaedellytykset - Resursseja, rakenteita ja yhteistyötä	6
4. Hyvinvoivat ja toimintakykyiset asukkaat - Yhdistykset hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä.....	8
5. Osallisuus ja yhteisöllisyys - Kohtaamisia, yhteisöjä ja osallisuutta kaikille	9
6. Turvallinen arki ja ympäristö -Yhdistykset osana kokonaisturvallisuutta	10
7. Työllisyys ja oppilaitosyhteistyö - Yhdistysten merkitys työllisyyden ja osaamisen edistäjinä	11
8. Ohjelman toimeenpano ja seuranta.....	12

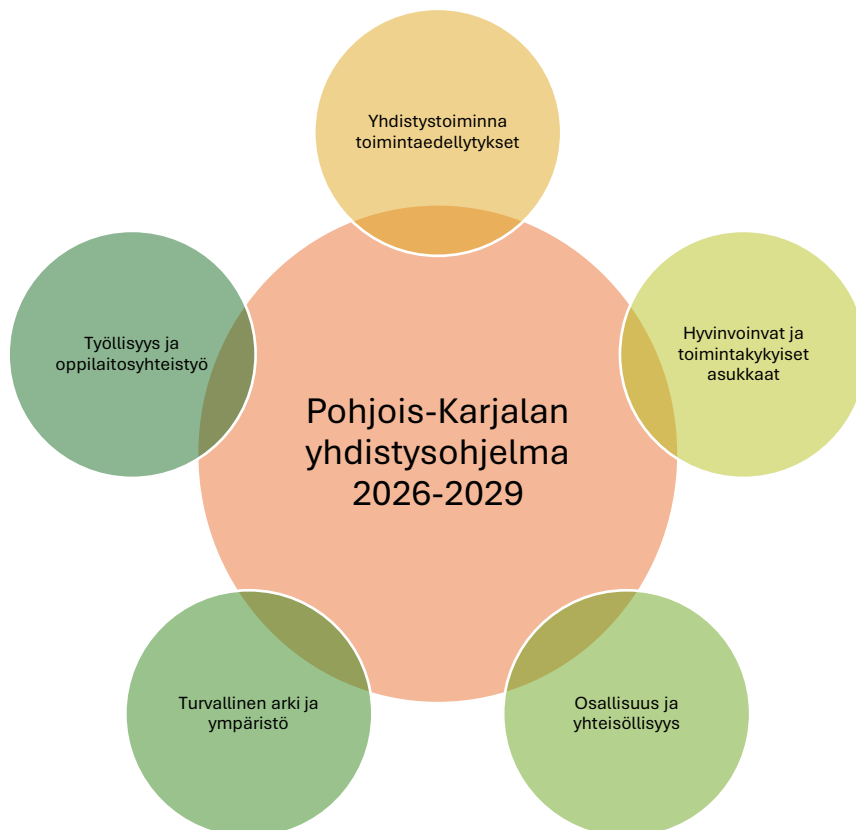
Tiivistelmä

Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2026–2029 kokoaa maakunnan yhdistyskentän yhteisen näkemyksen yhdistystoiminnan kehittämisestä ja vahvistamisesta. Ohjelma tukee yhdistysten toimintaa, edistää yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueen ja oppilaitosten kanssa sekä vahvistaa yhdistysten asemaa hyvinvoinnin, osallisuuden, turvallisuuden ja työllisyyden edistäjinä.

Ohjelma rakentuu viidestä kokonaisuudesta. Ensimmäinen painopiste, *Yhdistystoiminnan toimintaedellytykset*, keskittyy rahoituksen, rakenteiden ja yhteistyön vahvistamiseen. *Hyvinvoivat ja toimintakykyiset asukkaat* -osio korostaa yhdistysten merkitystä osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja yhteistyötä hyvinvointialueen sekä kuntien kanssa. *Osallisuus ja yhteisöllisyys* -kokonaisuus painottaa kohtaamispaikkojen ja matalan kynnyksen osallistumisen kehittämistä, nuorten ja maahan muuttaneiden osallistamista sekä yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden vahvistamista.

Neljäs painopiste, *Turvallinen arki ja ympäristö*, tarkastelee yhdistysten roolia kokonaisturvallisuuden rakentajina ja yhteisöllisen resilienssin vahvistajina. Viides osio, *Työllisyys ja oppilaitosyhteistyö*, kuvaa yhdistysten merkitystä välityömarkkinoilla, oppimisympäristöinä ja osaamisen kehittäjinä.

Yhdistysohjelma toimii työkaluna yhdistyksille, kunnille, hyvinvointialueelle ja muille toimijoille yhteisen työn suuntaamiseksi. Sen tavoitteena on vahvistaa Pohjois-Karjalaa aktiivisena, osallistavana ja turvallisena maakuntana, jossa yhdistykset ovat keskeisiä elinvoiman ja hyvinvoinnin rakentajina

1. Johdanto - Yhdistystoiminta Pohjois-Karjalassa

Vireä ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta on demokratian perusta ja olennainen osa myös Pohjois-Karjalan elinvoimaa, hyvinvointia, yhteisöllisyyttä, arjen turvallisuutta ja kulttuuriperintöä. Maakunnassa toimii yli 3700 eri alojen yhdistystä. Vaikka yhdistykset ovat ensisijaisesti autonomisia toimijoita, ne ovat tärkeitä yhteistyökumppaneina kunnille, hyvinvointialueelle ja oppilaitoksille, niin konkreettisen hyvinvointia tukevan toiminnan järjestämisessä kuin tuoden arjen asiantuntemusta ja paikallista osaamista päätöksenteon ja palveluiden kehittämisen tueksi.

Yhdistystoiminta on murroksessa. Toimintaympäristön muutokset, kuten rahoitusleikkaukset, palkkatukijärjestelmän heikentyminen ja vapaaehtoisten määrän lasku, haastavat yhdistyksiä uudistumaan. Yhdistysohjelma on kutsu yhteiseen työhön vahvistamaan yhdistysten toimintaa ja asemaa, tukemaan niiden toimintaedellytyksiä ja varmistamaan, että Pohjois-Karjala pysyy elinvoimaisena, osallistavana ja turvallisena maakuntana kaikille asukkailleen. Yhdistysohjelmassa nostetaan esiin keskeiset kehittämiskohteet: yhdistysten rakenteiden ja toimintaedellytysten vahvistaminen, yhdistystyöllistämisen turvaaminen, yhteistyön lisääminen sekä yhdistysten roolin tunnistaminen osana hyvinvoinnin, osallisuuden ja turvallisuuden edistämistä. Ohjelma toimii työvälineenä yhdistyksille, kunnille, aluekehitysviranomaisille, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle, oppilaitoksille sekä muille toimijoille yhdistystoiminnan kehittämiseksi ja yhteistyön rakentamiseksi.

Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma toteutettiin vuoden 2025 aikana. Yhdistysohjelman tausta-aineiston kokoamisessa tehtiin yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston historia- ja maantieteiden laitoksen ”Monimenetelmällinen tutkimus käytännössä” -opintojakson kanssa. Yli 30 opiskelijaa kokosi kattavan tausta-aineiston yhdistyskentän nykytilasta ja kehittämistarpeista ohjelmatyön tueksi. Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma vuosille 2026-2029 on järjestyksessään neljäs ja sen on Pohjois-Karjalan maakuntaohjelman POKAT2029:n toimenpideohjelma. Yhdistysohjelma on tehty osittain Pohjois-Karjalan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelman painopisteitä mukaillen. Omiksi kohdiksi on nostettu yhdistysten toimintaedellytysten vahvistaminen ja yhdistysten työllisyyden ja osaamisen kehittäminen.

Yhdistysohjelmatyöstä vastasi Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunta JANE, joka on maakunnan yhdistysten yhteistyörakenne. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat yhdistyksiä eri toimialoilta. JANE toimii yhdistystoiminnan asiantuntijaryhmänä ja virallisena maakuntaliiton POKAT-teemaryhmänä. JANEn jäsenistä koottu työryhmä vastasi kirjoittamis- ja kokoamistyöstä. JANE hyväksyi yhdistysohjelman kokouksessaan xx.xx.202x ja maakuntahallitus xx.xx.xxxx

INFOLAATIKKO: Yhdistystoiminta Pohjois-Karjalassa

Yhdistysten määrä

- Pohjois-Karjalassa toimii 3 745 yhdistystä (PRH 30.9.2025).
- Vuonna 2025 on rekisteröity yli 40 uutta yhdistystä.
- Tietoa ja toimintaa koottu Lähellä.fi -palveluun

Yhdistysten toimialoja

- Eläkeläisyhdistykset
- Kulttuuri- ja käsityöyhdistykset
- Kylä- ja asukasyhdistykset
- Lapsi-, perhe- ja nuorisoyhdistykset
- Luonto- ja ympäristöyhdistykset
- Maanpuolustukseen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvät yhdistykset
- Sosiaali- ja terveysalan yhdistykset
- Työllisyyteen liittyvät yhdistykset
- Urheilu- ja liikuntayhdistykset
- Uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvät yhdistykset
- Vapaa-ajan yhdistykset

Toimintamuotoja

- Asiantuntijapalvelut ja koulutus
- Edunvalvonta ja vaikuttamistyö
- Harrastus- ja virkistystoiminta
- Kehittäminen ja palvelujen tuottaminen
- Kohtaamispaikkojen ylläpitäminen
- Kulttuurin ja matkailun edistäminen
- Neuvonta ja ohjaus
- Tapahtumien järjestäminen
- Työllistäminen
- Vapaaehtois- ja vertaistoiminta

2. Visio – Pohjois-Karjalan yhdistystoiminta 2030

Visio

Yhdistykset rakentavat yhdessä osallistavaa, elinvoimaista ja turvallista Pohjois-Karjalaa.

Vuonna 2030 Pohjois-Karjala tunnetaan aktiivisen kansalaistoiminnan maakuntana, jossa yhdistykset ovat kiinteä osa yhteisöjen arkea ja alueen kehittämistä. Yhdistystoiminta on avointa, saavutettavaa ja monimuotoista – se ylittää sukupolvi-, kieli- ja kulttuurirajat ja tarjoaa merkityksellisiä rooleja elämän eri vaiheissa.

Yhdistykset toimivat vahvassa kumppanuudessa kuntien, hyvinvointialueen, viranomaisten, seurakuntien, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Ne ovat tunnustettuja osallisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden rakentajia, jotka vahvistavat Pohjois-Karjalan yhteisöllistä perustaa ja kulttuuriperintöä.

3. Yhdistystoiminnan toimintaedellytykset - Resursseja, rakenteita ja yhteistyötä

TAVOITTEET:

- Maakunnan yhdistysten avustustasot nousevat
- Kuntien ja hyvinvointialueen päättäjät ja viranhaltijat tunnistavat ja tunnustavat yhdistysten toiminnan ja yhteistyön merkityksen
- Yhdistysten keskinäiset sekä yhdistysten ja muiden toimijoiden väliset yhteistyörakenteet ovat vahvistuneet

Yhdistysten toimintaympäristö on muutoksessa. Rahoituksen väheneminen, välityömarkkinoiden murros ja vapaaehtoisten määrän lasku haastavat yhdistyksiä uudistamaan rakenteitaan, etsimään uusia rahoituslähteitä ja tiivistämään yhteistyötä yhdistysten, kuntien, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa entisestään.

Kestävä talous yhdistystoiminnassa perustuu monipuolisiin tulonlähteisiin, mikä tarkoittaa tasapainoa avustusten, varainhankinnan ja omavaraisen toiminnan välillä. Esimerkiksi tuotteiden ja palveluiden myynti voi tarjota mahdollisuuksia vahvistaa yhdistysten toimintaa, ilman että sen ensisijainen tavoite on taloudellinen voitto. Rahoituslähteenä hankeavustukset tarjoavat yhdistyksille mahdollisuuksia luoda ja kehittää uutta.

Vuonna 2025 Pohjois-Karjalaan tuli valtionavustuksia noin 7 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman (2023) mukaiset leikkaukset, kuten STEA:n avustusten supistaminen 130 miljoonalla eurolla vuoteen 2027 mennessä, uhkaavat merkittävästi yhdistysten toimintaedellytyksiä. Myös opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) hallinnonalalle on kaavailtu valtionavustusten leikkauksia yhteensä 125 miljoonaa euroa hallituskaudelle 2023–2027. Leikkaukset voivat pahimmillaan romuttaa yhdistyskenttää ja heikentää tuhansien ihmisten arkea, kun yhdistysten toimintoja supistuu tai lakkautuu. On maakunnan yhteinen etu, että valtionavustusten kohdentumista paikalliseen ja alueelliseen yhdistystoimintaan edistetään aktiivisesti yhteisessä edunvalvonnassa.

Myös osa kunnista on laskenut yhdistyksille myönnettäviä avustusmäärärahoja. Hyvinvointialueen ja kuntien avustukset, kumppanuudet ja toimitilatuki ovat elintärkeitä monelle yhdistykselle. Ne mahdollistavat ennaltaehkäisevää työtä, joka esimerkiksi tukee toimintakykyä ja osallisuutta, liikuntaharrastamista, mielenterveyttä, terveellisiä elämäntapoja ja kulttuurihyvinvointia.

Pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla kaikkien toimialojen yhdistyksille myönnettävien avustustasojen nostaminen, että toimintaa voidaan jatkossakin tehdä.

Yhdistystoiminta ei tapahdu tyhjiössä. Julkinen sektori on keskeinen yhteistyökumppani yhdistyksille. Muuttuva toimintaympäristö edellyttää tiiviimpää yhteistyötä – ei vain tapahtumissa tai verkostoissa, vaan myös tilojen, palvelujen, hankintojen ja hankkeiden osalta. Lisäksi erilaiset yhteistyörakenteet ovat tärkeitä, joissa vaihdetaan tietoa, osaamista ja tehdään yhteistä toimintaa. Yhteistyön ja vuoropuhelun rakenteet maakunnallisella ja paikallisella tasolla tulee olla näkyvät ja toimivat, ja näissä yhdistyksillä tulee olla selkeä rooli.

Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunta JANE on maakunnan yhdistysten monialainen yhteistyöryhmä ja edistää yhdistysten keskinäistä ja yhdistysten ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä. JANE on nimennyt yhdistyседustajia lukuisiin maakunnallisiin toimielimiin ja verkostoihin, kuten Pohjois-Karjalan Valmiusfoorumiin, hyvinvointialueen osallisuusvaliokuntaan ja maakunnan yhteistyöryhmään (MYR). Myös kunnissa toimii paikallisia yhdistysyhteistyöryhmiä, esimerkiksi paikallis-JANEja, joiden kautta yhdistykset pääsevät

vaikuttamaan kunnan toimintaan. Näiden yhteistyörakenteiden toiminnan turvaaminen ja kehittäminen on jatkossakin tärkeää.

INFOLAATIKKO: Yhdistystoiminnan rahoitus

- Jäsenmaksut
- Osallistumismaksut
- Oma varainhankinta: arpajaiset, myyntituotot, tilavuokrat
- Kuntien ja hyvinvointialueen avustukset ja kumppanuudet
- Sponsorointi ja lahjoitukset
- Talkootyö
- Valtionavustukset kuten STM/STEA, OKM
- EU-rahoitus: ESR+, Maaseuturahasto, EAKR, Cerv, Amif, Erasmus, Leader
- Säätiöt ja rahastot

Toimenpiteet:

- Yhdistystoimijat järjestävät säännöllisiä tapaamisia paikallisten ja alueellisten päättäjien ja viranhaltijoiden kanssa yhdistystoiminnan toimintaedellytyksien ja yhteistyön vahvistamiseksi
- Järjestöasiain neuvottelukunta JANE tekee vaikuttamistyötä alueellisella ja kansallisella tasolla järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseksi
- Järjestöasiain neuvottelukunta JANE ja sen koulutustyöryhmä järjestävät tilaisuuksia, joissa yhdistykset voivat esitellä toimintaansa, kouluttautua, verkostoitua ja ideoida yhteistyötä.

4. Hyvinvoivat ja toimintakykyiset asukkaat - Yhdistykset hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä

Tavoitteet:

- Yhdistystoiminta on näkyvää ja saavutettavaa maakunnan asukkaille
- Hyvinvointialueen ja kuntien ammattihenkilöstöllä on osaamista ja välineitä ohjata asiakkaita ja asukkaita yhdistystoimintaan
- Yhdistykset tunnistavat oman roolinsa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä ja ovat aktiivisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoita kunnissa ja hyvinvointialueella

Kaikilla eri alojen yhdistyksillä on tärkeä rooli ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Yhdistykset toimivat lähellä ihmisten arkielämää ja tunnistavat kohderyhmänsä tarpeita. Yhdistykset tarjoavat ihmisille monenlaista toimintaa, harrastus- ja osallistumismahdollisuuksia, tukea, neuvontaa ja ohjausta eri elämäntilanteissa, mikä lisää asukkaiden hyvinvointia.

Pohjois-Karjalan maakunnan vahvuuksia hyvinvoinnin näkökulmasta ovat tahtotila yhdessä tekemiseen ja monitoimijaiset yhteistyöverkostot. Asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi tarvitaan tiivistä ja innovatiivista yhteistyötä eri toimijoiden kesken. On tärkeää, että maakunnassa tunnistetaan ja tunnustetaan yhdistysten rooli osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita ja varmistetaan yhdistysten osallisuus niin paikallisella kuin alueellisella tasolla hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioimisessa.

Keskeistä on, että jatketaan työtä yhdistysten laaja-alaisen toiminnan näkyväksi tekemiseksi ja saavutettavuuden parantamiseksi niin maakunnan asukkaille, kuin hyvinvointialueen ja kuntien eri toimialojen ammattilaisille. Pohjois-Karjalassa on sovittu keskeiseksi yhdistystoiminnan viestintäkanavaksi Lähellä.fi -palvelu ja palveluohjauksen välineeksi miunhyvinvointi.fi -palvelu. Näiden lisäksi on kehitettävä monikanavaista viestintää yhdistysten toiminnasta ja tuettava keinoja palveluohjauksen tehostamiseksi yhdistysten tuen ja toiminnan piiriin.

Toimenpiteet:

- Yhdistykset saavat tukea Lähellä.fi -palvelun käyttöönotossa ja käytössä
- Yhdistykset saavat neuvontaa ja koulutusta viestintäosaamisen ja monikanavaisen viestinnän vahvistamiseksi
- Yhdistykset tekevät yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien kanssa ammattilaisten yhdistystietoisuuden parantamiseksi ja palveluohjauksen tehostumiseksi
- Kunnat ja hyvinvointialue osallistavat yhdistykset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitteluun ja rakenteisiin.

5. Osallisuus ja yhteisöllisyys - Kohtaamisia, yhteisöjä ja osallisuutta kaikille

Tavoitteet:

- Yhdistystoiminta on kaikille avointa ja saavutettavaa sekä toiminta edistää hyviä väestösuhteita.
- Yhdistysten toimintamuodot vastaavat asukkaiden tarpeita ja toiveita
- Yhdistysten toiminnassa on mukana uusia ihmisiä.
- Kohtaamispaikkoja on maakunnassa kattavasti ja asukkaiden saavutettavissa

Yhdistysten vahvuus on niiden kyky luoda yhteisöjä, joissa ihmiset kokevat kuuluvansa johonkin ja voivat vaikuttaa. Tämä merkitys korostuu entisestään, kun yksinäisyys, eriarvoisuus ja osattomuus haastavat hyvinvointia. Yhteiskunnalliset muutokset – kuten väestön ikääntyminen, muuttotappio, maahanmuuton kasvu, yhdistysrahoituksen tiukentuminen ja vastuullisuusvaatimusten lisääntyminen – haastavat yhdistyksiä uudistumaan. Yhdistysten on uudistettava toimintaansa siten, että se on saavutettavaa, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää sekä kiinnostavaa erilaisille osallistujille. Uusien ihmisten mukaan saaminen on edellytys yhdistystoiminnan jatkuvuudelle. Erityisen tärkeää on tarjota mahdollisuuksia lyhytkestoiseen ja joustavaan osallistumiseen, sillä sitoutuminen voi vaihdella elämäntilanteiden mukaan. Toiminnan kehittämistä on tehtävä yhdessä uusien osallistujien kanssa, jotta toiminta vastaa heidän tarpeitaan. Uudistuksen taustalla on aina kuitenkin yhdistyksen perustehtävä, joka luo suunnan ja perustan toiminnalle.

Yhdistysten tehtävänä on olla ennen kaikkea siltojen rakentajia, jotka kokoavat yhteen eri sukupolvia ja taustoja, vahvistavat luottamusta ja tukevat alueen sekä ihmisten aktiivisuutta. Yhdistystoiminta on mahdollisuus kiinnittyä yhteisöihin ja luoda sosiaalisia suhteita. Yhdistysten toimintaan onkin tärkeä saada mukaan kaikkia pohjoiskarjalaisia. Yhdistystoiminta tukee esimerkiksi tänne muuttaneiden opiskelijoiden ja monipaikkaisten asukkaiden kotoutumista, maahan muuttaneiden kotoutumista sekä yleisesti hyvien väestösuhteiden rakentamista ja kaksisuuntaista kotoutumista.

Kohtaamispaikat ovat yhteisöllisyyden sydän. Ne luovat mahdollisuuksia eri-ikäisille ja eri taustoista tuleville asukkaille kohdata, verkostoitua ja osallistua. Jatkossa on varmistettava, että erilaisia kohtaamispaikkoja on laaja-alaisesti maakunnassa eri tavoilla sekä paikoissa toteutettuina ja ne ovat monimuotoisia, saavutettavia ja vastaavat eri kohderyhmien tarpeisiin.

Pohjois-Karjalan on koulutusmaakunta, mikä tarjoaa yhdistyksille mahdollisuuksia. Aktiivista yhteistyötä oppilaitosten kanssa on kehitettävä nuorten tavoittamiseksi ja yhdistystoiminnan tunnetuksi tekemiseksi ja nuorten innostamiseksi mukaan toimintaan.

Toimenpiteet:

- Kunnat ja yhdistykset kehittävät yhdessä monipuolista kohtaamispaikkatoimintaa
- JANE ja sen verkostot vahvistavat yhdistysten yhdenvertaisuus- ja saavutettavuusosaamista tarjoamalla koulutusta ja materiaaleja.
- Yhdistykset järjestävät yhteistyössä alueellisia kampanjoita, jotka innostavat uusia kohderyhmiä mukaan yhdistystoimintaan
- Yhdistykset uudistavat yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaansa tarjoamalla joustavia ja lyhytkestoisia tehtäviä, joissa huomioidaan osallistujien erilaiset elämäntilanteet ja osallistumisen tarpeet

6. Turvallinen arki ja ympäristö -Yhdistykset osana kokonaisturvallisuutta

Tavoitteet:

- Yhdistysten rooli osana alueellista kokonaisturvallisuutta on tunnistettu ja yhdistykset ovat mukana turvallisuuteen liittyvissä alueellisissa ja paikallisissa rakenteissa
- Yhdistysten osaaminen turvallisuuskysymyksissä sekä kriisitilanteissa toimimisessa on vahvistunut
- Turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvien yhdistysten toiminta on aktiivista ja tunnettua

Yhdistykset ovat keskeisiä toimijoita arjen turvallisuuden vahvistamisessa. Ne tarjoavat tietoa, neuvontaa ja yhteisöllistä toimintaa, joka tukee fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja henkistä kriisinkestävyyttä. Turvallisuutta edistetään kehittämällä yhdistysten osaamista arjen turvallisuuskysymyksissä ja kriisitilanteihin valmistautumisessa ja niissä toimimisessa. Koulutusten, ohjeistusten ja yhteistyön avulla yhdistykset voivat varautua erilaisiin häiriötilanteisiin ja tukea ihmisiä niiden aikana ja niistä toipumisessa. Näin ne rakentavat turvallisempaa ja vakaampaa toimintaympäristöä kaikille.

Yhteiskunnan kaikki toimijat osallistuvat yhdessä elintärkeiden toimintojen turvaamiseen.

Kokonaisturvallisuuden vahvuus perustuu tiedonvaihtoon, yhteisiin tavoitteisiin ja kaikkien sitoutumiseen – kansainvälisistä toimijoista aina paikallistasolle saakka. Yhdistykset ovat tässä kokonaisuudessa merkittäviä arjen turvallisuuden ja yhteisöllisen resilienssin rakentajia. Ne ylläpitävät luottamusta ja yhteyksiä ihmisten välillä, tavoittavat haavoittuvassa asemassa olevia ja toimivat eri rooleissa linkkinä viranomaisten, kuntien ja asukkaiden välillä.

Yhdistysohjelmassa kokonaisturvallisuus ymmärretään laajasti: se sisältää niin henkisen kriisinkestävyyden, naapuriavun, vapaaehtoistoiminnan kuin yhteisöllisen varautumisen. Kun yhdistykset otetaan aktiivisesti mukaan alueellisiin ja paikallisiin varautumisen ja turvallisuussuunnittelun rakenteisiin, vahvistuu maakunnan kyky selviytyä häiriötilanteista ja toipua niistä yhdessä.

Toimenpiteet:

- Yhdistysten asiantuntemus tehdään näkyväksi alueellisessa ja paikallisessa turvallisuustyössä sekä vahvistetaan yhdistysten mukanaoloa varautumisen ja kriisinhallinnan rakenteissa
- Yhdistysten valmiutta tunnistaa ja reagoida erilaisiin turvallisuushäiriöihin kuten esimerkiksi polarisaatio ja koventunut keskusteluilmapiiri, tuetaan tuomalla teemoja keskusteluun eri verkostoissa ja tilaisuuksissa
- Yhdistykset ottavat käyttöön turvallisemman tilan periaatteet.
- Yhdistykset vahvistavat henkistä kriisinkestävyyttä, yhteisöllistä tukea ja auttamisen kulttuuria osana omaa perustoimintaansa.

7. Työllisyys ja oppilaitosyhteistyö - Yhdistysten merkitys työllisyyden ja osaamisen edistäjinä

Tavoitteet:

- Yhdistyksillä on tunnustettu asema välityömarkkinoilla
- Yhdistysten ja oppilaitosten yhteistyö on aktiivista

Yhdistykset ovat merkittävä osa välityömarkkinoita Pohjois-Karjalassa, tarjoten työmahdollisuuksia erityisesti haastavassa työmarkkinatilanteessa oleville. Työllisyyspolitiikan muutokset, kuten palkkatuen työssäoloehdon poistuminen ja muihin työllistämisen tukitoimiin tulleet muutokset, ovat kuitenkin heikentäneet yhdistysten mahdollisuuksia työllistää ja vaikuttaneet myös muuhun yhdistysten toimintaan. Samaan aikaan maakunnan pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut merkittävästi.

Palkkatuen päättymisen uhkaa yhdistystoiminnan jatkuvuutta. Palkkatuki on ollut keskeinen mahdollistaja esimerkiksi harrastustoiminnan järjestämisessä, liikuntapaikkojen ja kohtaamispaikkojen ylläpidossa, matkailu- ja kulttuuritoiminnan järjestämisessä sekä työpajojen ja ruoka-avun organisoimisessa. Sen loppuminen on johtanut henkilöstön vähentämiseen, taloudelliseen epävarmuuteen ja toiminnan supistumiseen. Vapaaehtoisten rooli on korostunut toimintojen järjestämisessä, mutta samalla vapaaehtoisten kuormitus on kasvanut ja toiminnan turvaaminen ilman pysyvää henkilöstöä lisännyt epävarmuutta. Yhdistykset tarjoavat monipuolisia työmahdollisuuksia, joissa tehtävät voidaan räätälöidä yksilöllisesti. Ne kehittävät osaamista, vahvistavat työelämätaitoja ja tukevat osallisuutta. On tärkeää, että yhdistysten rooli välityömarkkinoilla tunnustetaan ja turvataan taloudellisesti riittävillä työllistämisen tuilla. Näin rahoitetaan samalla yhdistysten järjestämää asukkaille suunnattua toimintaa.

Yhdistykset toimivat käytännön oppimisympäristöinä, joissa eri alojen opiskelijat voivat kehittää työelämätaitojaan. Yhdistysten toiminta mahdollistaa mm. harjoittelu-, kehittämis- ja projektitehtäviä ja opinnäytetyömahdollisuuksia. Samalla yhdistykset saavat uutta osaamista ja näkökulmia toimintaansa. Yhdistysten tehtävien opinnollistaminen tarjoaa monipuolisen mahdollisuuden tunnistaa erityisesti työelämän ulkopuolella olevien osallistujien osaamista. Opinnollistaminen on prosessi, jossa työssä, vapaaehtoistoiminnassa tai harrastuksissa hankkimaa osaamista tunnustetaan, tunnustetaan ja arvioidaan opintopisteinä osana tutkintoa. Oppilaitosyhteistyön vahvistaminen on tärkeää molemmiin puolin. Tiiviimpi yhteistyö mahdollistaa uudenlaista kehittämistä, työelämään tutustumista, tutkimuksellista otetta ja käytännön kohtaamisia, jotka hyödyttävät sekä yhdistyksiä että opiskelijoita ja oppilaitoksia.

Toimenpiteet:

- Erityisesti työllisyyteen liittyvät järjestöt tekevät yhteistyötä työllisyysalueen, kuntien ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa yhdistystyöllistämisen tukimuotojen kehittämiseksi ja tuovat esiin yhdistysten työllistämisaikutukset osana työllisyyspolitiikan valmistelua
- JANE ja sen verkostot jakavat oppilaitoksille tietoa yhdistysten toiminnasta ja mahdollisuuksista toimia yhteistyökumppanina sekä järjestävät tilaisuuksia, joissa yhdistykset ja oppilaitokset voivat kohdata ja ideoida yhteistyötä.

8. Ohjelman toimeenpano ja seuranta

Pohjois-Karjalan yhdistysohjelmaa, sen painopisteitä ja kehittämistavoitteita esitellään kuntien ja hyvinvointialueen järjestötapaamisissa sekä yhdistysten verkostoissa. Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunta JANE laatii yhdistysohjelman toimeenpanemiseksi erillisen toimeenpanosuunnitelman sekä huomioi ohjelman kehittämistavoitteet ja toimenpiteet omassa toimintasuunnitelmassaan.

Yhdistysohjelmasta yhdistykset voivat poimia itselleen tarkoituksenmukaisia tavoitteita ja toimenpiteitä asioiden edistämiseksi ja kehittämiseksi Pohjois-Karjalassa. Ohjelma antaa tietoa ja toimii työvälineenä yhdistyksille, kunnille, aluekehitysviranomaisille, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle sekä muille toimijoille yhdistystoiminnan kehittämiseksi ja yhteistyön rakentamiseksi.

Pohjois-Karjalan yhdistysohjelman 2026-2029 toteutumista seuraa ja arvioi Pohjois-Karjalan järjestöasian neuvottelukunta JANE yhteistyössä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton kanssa vuosittain. Tavoitteiden toteutumista seurataan myös Pohjois-Karjalan järjestökyselyllä, joka toteutetaan kerran valtuustokaudessa, seuraavan kerran vuonna 2027. Arviointia tehdään yhteistyössä yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Ohjelman toteutumista arvioidaan seuraavien mittareiden (järjestökysely 2027) sekä erikseen sovittavan laadullisen aineiston avulla.

- Vapaaehtoisten määrä on pysynyt vakaana tai kasvanut
- Monipaikkaisten osallistujien määrä yhdistystoiminnassa on kasvanut
- Yhteistyö muiden yhdistysten kanssa on kehittynyt ja lisääntynyt
- JANEn tunnettuus on lisääntynyt
- Palkattujen työntekijöiden määrä on kasvanut tai pysynyt vakaana
- Lähellä.fi -palveluun tietonsa ilmoittaneiden yhdistysten määrä on lisääntynyt
- Kunnilta avustusta saaneiden yhdistysten määrä on pysynyt vakaana tai kasvanut
- Hyvinvointialueelta avustusta saaneiden yhdistysten määrä on pysynyt vakaana tai kasvanut
- Yhteistyö julkisten toimijoiden kanssa on kehittynyt ja lisääntynyt
- Yhdistysten yhteistyöryhmien määrä ja järjestö-kuntayhteistyön asiakirjojen määrä on kasvanut
- Yhdistysten ylläpitämien kohtaamispaikkojen määrä on pysynyt vakaana tai lisääntynyt